

Ege Görgün: Varlık Vergisi ya da Şükrü Saraçoğlu mu, Lefter mi?

Posted on 15/01/2017

11 Kasım 1942’de meclisten geçen Varlık Vergisi kimileri için zorunluluk, kimileri içinse utanç vesikasıydı. İletişim’den çıkan Yorgo Hacıdimitriadis’in Aşkale ve Erzurum Günlüğü (1943) adlı kitap sayesinde vergisini ödeyemeyen gayrimüslimlerin başına neler geldiğini öğreniyor ve zorunlu olarak utanıyoruz.

“VARLIK VERGİSİ YAPTIRIMLARINA TOPLUM ALIŞMIŞTI”

II. Dünya Savaşı tüm hızıyla sürerken Türkiye tarafsız kalarak bu kanlı kaosun bir parçası olmamayı başarmıştı. Ancak savaşın etkileri yine de sınırlarımızdan içeri sızmıştı. Seferberlik ilan ederek çok sayıda toprak çalışanını askere alıp, milli savunma bütçesini arttıran Milli Şef idaresindeki tek partili hükümet, tekleyen ülke ekonomisi para basarak zapturapt altına almaya kalkınca enflasyon çığırından çıkmış, devletin kasası boşalmış, ekmek karneye bağlanmıştı. Tarihte azınlıklara karşı yapılan her türlü eylemin başlangıcında yoğun propaganda olduğunu görürüz. Hükümetin güdümündeki gazetelerde özellikle gayrimüslim tüccarların, ülkenin bu zor döneminden istifade ederek servetlerine servet kattıkları yazılıp çizilmeye başlamıştı. Mizah dergileri kapaklarında, içsayfalarında para çuvaları taşıyan yahudi tüccar karikatürleri sık sık boy gösteriyordu. Hükümet yetkililerinin meclis kürsüsünden yaptığı ateşli konuşmaların birçoğu da benzer minvaldeydi. Varlık Vergisi yaptırımlarının uygulanmasına geçildiğinde toplum bu duruma yeterince alıştırmıştı.

Kimin ne kadar Varlık Vergisi ödeyeceğini kurulan komisyonlar belirleyecekti. Vergisini en geç bir ay içersinde ödeyemeyenlerin malları haczedilip icra yoluyla satılacaktı. Devlete yine

de borçlu kalırsa mükellefler borçlarını Erzurum - Aşkale ya da Sivrihisar - Eskişehir'de kurulan çalışma kamplarında bedenen çalışarak ödeyeceklerdi. 1883 yılında Niğde'de doğan Yorgo Hacıdimitriadis 1895'te İstanbul'a gelmişti. Varlık Vergisi çıktığında un ticaretiyle uğraşıyordu. Devlet 138 bin lira vergi ödemesine karar vermişti. Vergi borcunun yalnızca 5.590 lirasını ödeyebilen Yorgo H.'nin Galata ve Eminönü'ndeki 2 işyeri ve Kadıköy'deki evi (eşinin üstüne olmasına rağmen) içindeki eşyalarla birlikte satılmıştı.

"VERGİ KANUNUN EN ÖNEMLİ MİMARİ ŞÜKRÜ SARAÇOĞLU'YDU"

Devlete yine de borçlu kalan bu 60 yaşındaki ihtiyar adam 22 Mart 1942'de Aşkale'ye gönderilir. Yorgo H. devlete borcu ödemek için aylarca beden işçisi olarak çalışmış, İstanbul'daki karısının kızlarının yanına ancak aynı yılın Aralık ayında dönebilmiştir. Yorgo H. çalışma kampı günlerinde yaşadıklarının gün be gün tuttuğu kayıtları sayesinde bizi zaman yolculuğuna çıkarıp o sıkıntıları çekenlerle empati kurmamızı sağlıyor. O günlerde çalışma kamplarında 21 gayrimüslimin hayatını kaybettiği biliniyor. (Vergi dairesinde hala borçlu olarak mı görülüyor bu merhumlar merak ediyorum.) Bu kamplar elbette Nazilerin toplama kamplarıyla kıyaslanamaz ama iki icraatın da buluştuğu ortak noktalar olduğu da inkar edilemez.

1942'de aniden vefat eden Başbakan Dr. Refik Saydam'ın yerine gelen ve "Türk'ün Türkten başka dostu yoktur" düsturunu benimseyen Şükrü Saraçoğlu bu vergi kanununun en önemli mimarıydı. Gelecekte sonuna kadar da savunup sahiplenmekten çekinmeyecekti Varlık Vergisi'ni. Tabi bu kanunun ardından görevlerini yapmayı içlerine sindiremeyerek istifa eden maliye müfettişleri de olmuştu. Zaten kitabı yayına hazırlayan Ayhan Aktar da bu özenli ve değerli çalışmasını o müfettişlere ithaf etmiş. Kitapta Aktar'ın Varlık Vergisi'ni anlatan geniş bir araştırma yazısının ve Varlık Vergisi'ni eleştiren ilk kitabı yazıp aforoz edilen eski İstanbul Defterdarı Faik Ökte'nin hikayesinin yanı sıra, geçmişte gazetelerde yayımlanmış konuyla ilgili çeşitli makaleler ve röportajlar da yer alıyor.

“HARÇLIK VERDİĞİM ÇOCUKLAR EVİME SALDIRDI”

Bir kez daha hatırlatalım. Kendince geçerli nedenleri olduğunu düşense de Fenerbahçe'nin maçlarını oynadığı stada adını veren Şükrü Saraçoğlu, Varlık Vergisi'nin ardındaki en önemli isimlerden biriydi. Dolayısıyla sonrasında yaşanan acıların da... Bu stada eğer bir Fenerbahçeli futbolcunun ismi verilecek olsa bugün, akla gelecek ilk futbolcuların arasında öyle bir isim vardır ki bu şerefi sonuna kadar hak eder. Adı Lefter, soyadı ise Küçükandonyadis'tir bu topçunun. Rum bir balıkçıyla Türk bir annenin çocuğudur. Yani gayrimüslimdir. Gayrimüslimlerin subay olamadığı bir Türkiye'de milli takım formasını yedisinde kaptan olmak üzere 50 kez giymiş ve Futbol Federasyonu'nun “Altın Şeref Madalyası”nı alan ilk futbolcu olmuştur.

“Onbeş gün önce gol attığımda omuzlardaydım. O gün ise kayalar ve boya tenekeleriyle karşılaştım.En kötüsü harçlık verdiğim çocuklar evime saldırdı. Evde ne pencere, ne kapı kalmıştı. Kızlarım küçüktü onları öldürmeye kalktılar. İstanbul'dan Emniyet Müdürü evime geldi. Gece gördüğü manzara karşısında ‘Aman Allahım’ demişti. Çok sordular kim yaptı diye, ama o gün de söylemedim, bugün de söylemeyeceğim.”(Lefter Küçükandonyadis, 6-7 Eylül Olaylarından yaşadıklarından)

Kaynak: goal.com